

Leningen en totaal financiering

18 april 2024 technische sessie gemeenteraad

Wie zijn wij?

Johan Heger

Johan Heger

Businesscontroller

Afdeling Business Control

Emile Dekker

Emile Dekker

Afdeling Kaders Regie en Audit

Wat gaan we behandelen

Onderwerpen:	aantal keer genoemd
1. —Algemene uitleg gemeentefinanciën	12
2. Planning en control cyclus	
3. Paragrafen in de begroting	
4. Grondslagen van de begroting	3
5. Algemene uitkering Rijk	3
6. Investerings- / investeringsfonds	5
7. Transformatiefonds	6
8. Weerstandsvermogen en risico's	4
9. Leningen en totaal financiering	4
10. Ander onderwerp, namelijk: ...	

Agenda

Ingaan op kosten en uitgaven, balans en resultatenrekening

Totaalfinanciering

Kaders

Schuldpositie ten opzichte van bezittingen

Nieuws voorjaarsnota rijk en afspraken met gemeenten

Opschalingskorting vervalt per 2026 (landelijk 675 mln.)

Voor 2025 eenmalige korting

Voor kosten WMO een geobjectiveerde indexering

Korting 2025 uit eigen vermogen?

bestuur en organisatie financiën ruimte en milieu sociaal digitaal carrière juridisch

Binnenlands
Bestuur

financiën / nieuws

Miljoenenkorting kan volgens BZK prima: '40 miljard eigen vermogen'

Decentrale overheden moeten van BZK hun reserves aanwenden om de korting van 675 miljoen euro op te vangen.

Balans 2022

Eigen vermogen		
8Algemene reserves	12.028	20.150
9Bestemmingsreserves	192.852	155.571
10Gerealiseerd Resultaat	18.034	10.767

'Genoeg eigen vermogen'

Gevraagd naar de reden dat het rijk in 2025 het tekort niet volledig compenseert laat een woordvoerder van BZK weten dat het demissionair kabinet op basis van de huidige financiële positie van gemeenten en provincies verwacht dat praktisch alle gemeenten de incidentele korting van 675 miljoen kunnen opvangen. 'Gemeenten hebben een gezamenlijk eigen vermogen van bijna 40 miljard euro door gegroeide reserves de afgelopen jaren.'

40 miljard

Daarbij verwijst het ministerie naar een CBS-bericht van eind 2023 waaruit blijkt dat gemeenten in 2022 3,7 miljard euro overhielden, en dat het eigen vermogen inderdaad steeg naar een totaal van 39,7 miljard. Belangrijk daarbij is wel dat dat eigen vermogen niet enkel bestaat uit aanwendbare financiële middelen. Onroerende zaken en grondportefeuilles behoren ook tot het eigen vermogen van gemeenten.

Gemeenten zien het anders

Desalniettemin hebben gemeenten sinds 2020 ieder jaar flink geld overgehouden. Voor het rijk genoeg om eenmalig een flinke korting op het gemeentefonds te verantwoorden. Gemeenten zelf zeggen dat hun financiële positie een stuk minder rooskleurig is. En ruim tachtig procent van de lokale overheden begroot vanaf 2026 flinke tekorten.

Bestemmingsreserves begroting 24

Gemeenten hebben miljarden op de bank, maar krijgen niet de vrijheid om het geld in te zetten

'Gemeenten – met miljarden op de bank – waarschuwen voor tekorten' was de kop boven de [paradoxe situatie](#) die Tjerk Budding en Raymond Gradus vorige week beschreven (FD, 10 april). Volgens de hoogleraren kunnen gemeenten deze tekorten opvangen door andere keuzes te maken en reserves in te zetten.

In hun betoog misten zij echter een aantal cruciale factoren die bepalend zijn voor de praktijk. Gemeenten hebben geen vrijheid om hun middelen in te zetten, kampen met onzekere financiële perspectieven én worden klemgezet met wettelijke eisen aan gedecentraliseerde taken.

Eén groot stuwmeer

De Rijksoverheid en gemeenten geven beiden, door personeelstekorten en vertragingen, minder uit dan begroot – Budding en Gradus wezen op dit verschil tussen begroting en resultaat. Gemeenten hebben echter een ander verplicht financieel systeem dan het Rijk. Geld dat niet wordt uitgegeven, komt bij gemeenten als reserve op de balans. Dat 'geld op de bank' mogen zij alleen inzetten voor incidentele uitgaven en investeringen; niet voor salarissen of zorgkosten.

Zo stroomt niet-uitgegeven geld dus naar één groot stuwmeer waar het bevroert. Die regel is te strikt. Tegelijkertijd is het op lange termijn überhaupt onhoudbaar om grote, lopende uitgaven van de spaarrekening te betalen.

'Gemeenten mogen 'geld op de bank' alleen inzetten voor incidentele uitgaven en investeringen'

Zonder geld voor gemeenten zijn ambities van het Rijk onhaalbaar

 Leonard Geluk

Het demissionaire kabinet neemt met de Voorjaarsnota een eerste stap om de financiële nood van gemeenten te verlichten. Maar als het alle maatschappelijke opgaven samen wil oppakken is meer nodig, schrijft Leonard Geluk van VNG.

Sterke gemeenten zijn een *must have*. Het vraagt slagkracht om woningbouw te faciliteren, infrastructuur voor energie en warmtenetten aan te leggen, zorg te leveren aan ouderen én kwetsbare jeugdigen. Bovendien is voor elk groot maatschappelijk probleem inzet van de gemeente nodig: van klimaatadaptatie en energietransitie, tot woningnood en toeslagenherstel.

Bij al deze opgaven is stilstand funest. Gemeenten houden het land in beweging, ook nu een nieuw kabinet op zich laat wachten. Het demissionaire kabinet onderkent dit nu in de Voorjaarsnota. Intensieve gesprekken over de financiële positie van gemeenten leverden gelukkig resultaat op.

Vermogenspositie

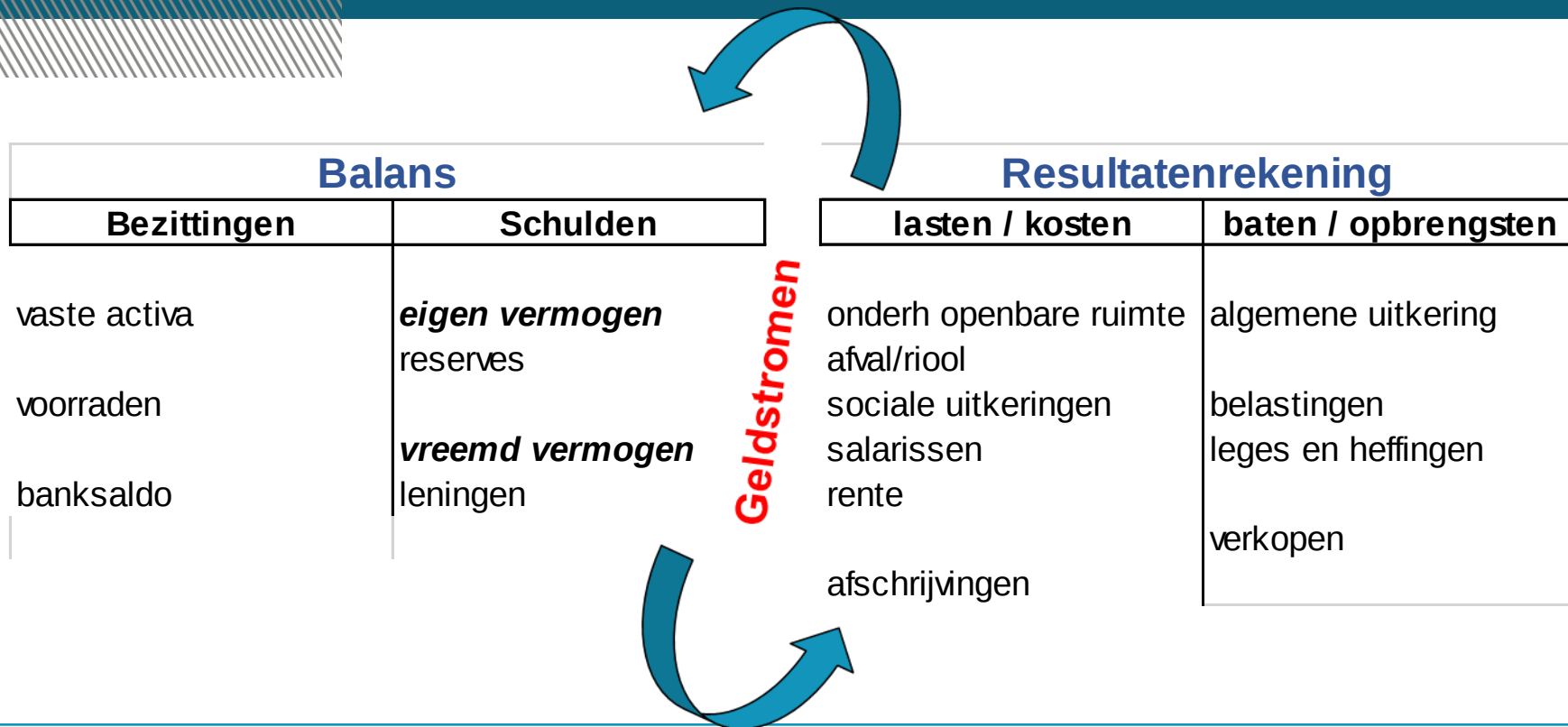
De economen Raymond Gradus en Tjerk Budding bepleiten in hun recente opiniebijdrage dat gemeenten de financiële tekorten prima zelf kunnen opvangen met hun reserves (FD, 10 april). Dat is niet juist. Met incidentele meevallers kun je de hypotheek niet betalen, net zomin als dat gemeenten structurele lasten niet kunnen betalen van het overschot op de jaarrekening.

Een stevige vermogenspositie van gemeenten is vereist om langjarig te kunnen investeren. De afgelopen jaren zijn zorgwekkende financiële achterstanden ontstaan door de kortingen op het gemeentefonds vanaf 2012, de te lage indexering tot 2018 en de 'efficiencykorting' bij de decentralisaties van 2015. Hierdoor stonden gemeenten constant in de bezuinigingsmodus.

De pijn is vaak opgevangen door uitstel of afstel van investeringen. Denk aan de achterstand in de renovatie van schoolgebouwen. Alleen al voor onderwijshuisvesting schat het Rijk in dat een jaarlijkse investering van €1,2 mrd nodig is. Hetzelfde geldt voor onderhoud van wegen en kunstwerken uit de jaren 60 en 70; TNO raamt de kosten op €833 mln per jaar om dit op orde te krijgen.

Naast het wegwerken van achterstanden zijn investeringen nodig voor actuele vraagstukken. Alleen al voor de infrastructuur van nieuwe woonwijken zijn miljarden nodig.

Verschil tussen uitgaven en kosten/lasten

Liquiditeitenbegroting

Treasurer

Kijkt continu naar de geldstromen en de geldbehoefte
Zowel op korte als op lange termijn

Vooraf voor lange termijn belangrijk
Overzicht van geplande investeringen

Maandelijks Treasurycommissie waarin actualiteiten worden besproken.
Treasurer, concerncontroller, administrateur en extern adviseur

Totaalfinanciering

We kijken naar de totale geldbehoefte op lange en korte termijn

Aan de hand hiervan bepalen hoeveel en voor welke looptijd we leningen aantrekken

Dus niet voor elke individuele investering een aparte lening afsluiten.

Rekenrente: deze wordt bepaald door het totaal van de investeringen af te zetten tegen de te betalen rente. Op dit moment 1,5%

Regelgeving omtrent leningen (wetgeving)

Wet Fido

- Gemeente mag niet bankieren uitzondering voor maatschappelijk belang
- Rente risiconorm : maximaal 20% van het totaal begrotingsvolume mag in één jaar in aanmerking komen voor aflossing of renteherziening
- Kasgeld limiet: niet alles met kort geld financieren. Mag maximaal 8,5% van begrotingstotaal zijn

Schatkistbankieren (overschotten verplicht op rekening bij Rijk)

Regelgeving omtrent leningen

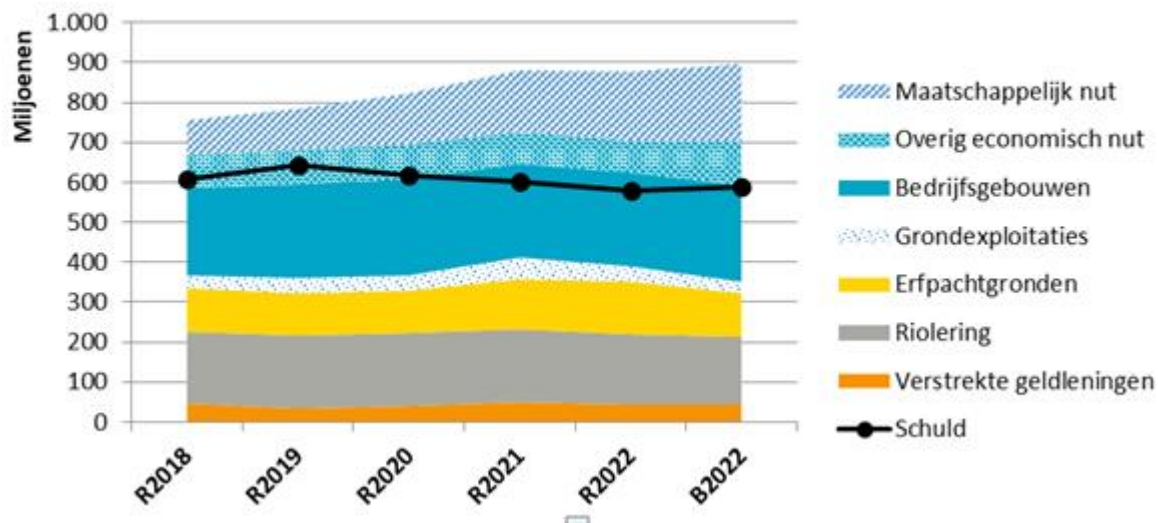
Nota financiering

- **Treasurystatuut:** hoe gaan we om met leningen
- **Borgstellingen:** wanneer geven we een borgstelling af
- **Rentestelsel:** bepaling rekenrente

Overzicht leningen

Leningenportefeuille kort & lang	Opgenomen	Uitgezet	Saldo
Stand per 1 januari 2023	578	47	531
Stand per 31 december 2023	527	43	484
Gemiddelde rente per 1 januari 2023	1,24%	2,5 %	
Gemiddelde rente per 31-12 2023	1,30%	2,5 %	
Gemiddelde looptijd langlopende leningen	7,98		

Activa en Schuld

Schuld en Rente

